

PREK KOPIC NA DOVŠKI KRIŽ

JANEZ BROJAN ST.

Sedmi oktober 1975. leta. Lepo jesensko jutro se buči iz sna. Ura je bila pet, ko sem se odpravil na pot, da se zopet vzpnem v naš prelestni alpinistični gaj med Rokavi, Oltarjem in Dovškimi križem. Ko tako hitim po cesti proti zadnjim hišam na poti proti Peričniku, me izza ovinka obsije pramen avtomobilskih luči in nekaj trenutkov zatem ob meni že stoji avto. V njem sedita planinca iz Štajerske. Zaželimo si dobro jutro in nato me vlijudno povabita, da se lahko peljem z njima. Z veseljem sprejemem povabilo, saj bom tako najmanj eno uro prej v Vratih, kar se mi bo lepo poznalo. Onadva pa sta namenjena na Škrlatico.

DO KOLEN PO TOČI

Pred Poldovo planino smo. Tu izstopim, se jima prisrčno zahvalim za vožnjo in s prisrčno željo drug drugemu za srečno pot se odpravimo vsak v svojo smer. Sam hitro zastavim korak v strmal; precej mrak je še, ko grem skozi gozd navzgor proti Brinovi glavi (1586 m), kakor jo tudi imenujejo. Ura še ni niti sedem, ko sem že na gruntu, kjer je nekdaj stala pastirska koča, le kakih 50 metrov nad seboj pa v strmini opazim trop gamsov; bilo jih je 34 glav. Tudi oni so me opazili, vendar se ne zmenijo, le gledajo me. Vedel sem, zakaj ne bežijo pred menoj: veter vleče od njih proti meni. Šele na razdalji kakih 30 metrov odskočijo za rob. Ura je pol osmih, ko vstopim v prve skale spodnje Kopice. Stena v začetku ni preveč zahtevna, tako da sem bil kar hitro pod skoraj navpičnim stebrom, kjer postane raz zelo gladek in strm. Le počasi napredujem, stop za stopom, oprijem za oprijemom. Skala je čisto ledena, poleg pa brije ostra in ledena burja. Da bom le enkrat na grebenu, tam je tudi teren precej lažji! Le nekaj metrov pod vrhom stebra se mi je močno zanohtalo; tako sem se moral nekoliko ustaviti in si ogreti čisto premrle prste, da sem lahko zopet plezal naprej. Na grebenu je bila burja še močnejša, zato karseda hitim. Tudi na vrhu druge Kopice (2202 m) sem kar hitro. Teren je precej poledenel in nasut z za lešnik debelo točo. Še enkrat se mi zanohta. Tudi tretja Kopica je bila kmalu za menoj in že sem v zelenicah Dovškega križa.

Tu mi je pa postalo kar vroče, saj je sonce prijetno grelo, burja pa je ponehala. Toče je bilo tu gori vedno več; v levi

grapi pod peščenino sem jo gazil do kolena, peščeno pobočje pa je bilo celo prekrito z njo. Stezica proti globoki škrbini je bila prekrita z ledom, da sem le s težavo prišel preko.

Ura je bila devet in štirideset minut, ko sem srečen in vesel stopil na vrh Dovškega križa (2531 m). Razgled je bil božanstven na sever in zahod. Visoke Ture z Grossglocknerjem so bile tako lepe v soncu in tako blizu, da bi kar preskočil nanje. Kaj pa naši vrhovi? Zastrti so bili vsi s sivim pajčolanom.

SPOMIN NA OČETA BIVAKA

Danes stojim 45. na tem vrhu, sam ali s tovariši, v poletju in zimi, v soncu ali ledenem mrazu in globokem snegu, v težavnem boju z in led in sneg vkovano goro, ko sem se v januarju plazil zadnjih sto metrov skoraj po trebuhu, da sem v strašni burji dosegel vrh.

Vse je prešlo, a lepote in njene veličine ostanejo nespremenjene.

Zopet je pričelo močno briti. Hitro sem segel po kaseti z vpisno knjigo, ki pa ni bila več knjiga, ampak kos razcefranega papirja. Vpisal sem se in preštel obisk tistega leta: oseminšestdeset oseb, torej sem jaz devetinšestdeseti — za devetinšestdesetletnico življenja. Hitro sem spravil knjigo nazaj v kaseto ter jo položil v močica. Ob desetih sem se odpravil nazaj proti Bivaku II. Kljub previdnosti na gladkem, s točo nasutem terenu sem bil v osemnajstih minutah že pri Bivaku II (2120 m). Kako prijetno je bilo tu in kako je sonce toplo grelo! Kakšna božanska tišina je vladala vsenaokrog, da me je kar prisilila k manjšemu oddihu v tem prelestnem gaju, ograjenem z visokim plotom navpičnih sivih sten in vrhov.

Koliko prekrasnih doživetij smo imeli tu gori! Spomnil sem se na dragega tovariša Koreninija, očeta naših bivakov, s katerim sva tudi skupaj preplezala marsikatero steno. Omenim naj le enega od najinih doživljajev, ki bi koga lahko stal glavo.

Bilo je januarsko soboto, ko je prišel Korl k meni na dom od popoldanskega vlaka, oprtan s precej zajetnim nahrbtnikom, in mi rekel, če grem z njim na dvojko (tako smo namreč imenovali Bivak II).

Že petnajst minut pozneje sva zastavila korake na tej poti. Ura je bila pol štirih popoldne. V veselem razpoloženju in pomenku sva se hitro znašla pri Peričniku. Sneg je bil precej trd in dober za hojo, vreme je bilo krasno in ne preveč mrzlo.

Klanec Krede naju je kar precej ogrel, a nič zato. Kar hitro sva bila pri Poldovi planini, kjer se nisva ustavljala, ampak sva šla naprej v strmino proti pragu in dalje do vznožja slovenskega Matterhorna (to je visoka trikotna stena, čisto gladka in previsna in ima obliko Matterhorna). Pod njim je velika lopa, v kateri smo bivakirali, dokler ni bilo bivaka. Tu sva se nekoliko oddahnila od hitre hoje, toda le za pet minut — in zopet naprej.

V bivaku sva bila ob osmih zvečer. Ob sveči sva si na kuhalniku kuhala čaj, Korel, ki je s seboj prinesel veliko lampi podobno peč na petrolej za gretje prostora, pa jo je prižgal. Medtem ko se je kahal čaj, sva se pridno zalagala z jedjo. Korel je sedel na klopi ob vratih, jaz pa nekoliko nižje na vznožju ležišč.

Toda med jedjo me je pričelo nekako dušiti in po nekaj minutah sem le s skrajnimi močmi vstal s klopi in stegnil roke proti vratom. Korl, ki je to videl, je hitro segel in mi jih odprl, jaz pa sem kar padel pred bivak v sneg. Ker seveda ni vedel, kaj se dogaja z menoj, je zaprl vrata. Ko me ni bilo dalj časa, je le pogledal, kaj je, prav tedaj pa sem se ravno ves premražen dvignil iz snega.

Čaj je bil medtem že kuhan in mi ga je natočil v lonček, da sem se nekoliko pogrel. Ko sva ga srkala, sva ugibala, kaj bi moglo biti krivo moje slabosti. Korl se je medtem najedel in se zleknil na ležišče, jaz pa sem sedel na klopi in še enkrat kahal čaj. Toda prav kmalu se je pričel Korl sumljivo premikati; šlo mu je na bruhanje in ker je bil popolnoma brez moči, sem mu pomagal, da je vstal, stopil iz

bivaka in začel bruhati. V bivak se je vrnil bled kot zid.

Čez čas pa sva uganila, kaj je krivo vsemu temu.

SPALA PA NISVA NIČ

Bivak je le prav majhen in dobro zaprt, notri sva bila midva, gorela je sveča, kuhalnik in še močna peč. Na ta način smo hitro izrabili zrak, kar ga je bilo v njem. Še enkrat sva poskusila, kje ga prej zmanjka, pri tleh ali zgoraj. Korl je sedel na klopi, jaz pa sem ležal na ležišču. Kmalu me je pričelo dušiti, kar sem mu povedal, toda ko je hotel odpreti, sem mu rekel, naj še počaka. Po nekaj minutah pa sem mu le še hropeč lahko rekel, naj odpre, kajti moči, da bi vstal, že nisem imel več.

Korl je hitro nekoliko odprl okence nad vrati; tako sva spet dobila svež zrak. Prišla sva do zaključka: če bi prinesel kdo drug to peč, če bi vse to prižgal in nato legel, da bi se odpočil, bi ga dobili čez nekaj dni zadušenega, ko bi ga iskali.

Spala to noč nisva nič; vsak za sebe sva bdela, če bi se komu kaj zgodilo.

Namesto na Oltar (2621 m) sva se zjutraj bolj privlekla kot prišla na Veliko Šplevto (2262 m).

Morda bi še sanjaril o takih doživetjih, če me ne bi predramil kamen, ki se je utrgal tam gori v ostenju Oltarja, padal z votlimi udarci prek skal in se ustavil v grušču pod steno.

Ob tri četrt na enajst sem se odpravil od bivaka, četrť čez enajst pa sem že spet stal na Poldovi planini.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

POTI V BREZPOTJA

STAZA ČERNIČ

»Velikokrat sem se spraševala, ali je objava take knjige še smiselna v času neverjetnih podvigov naših alpinistov in plezalcev, v času, ko imajo tudi ostale vrednote že drugačna merila,« nam je dejala avtorica knjige »Poti v brezpotja« Staza Černič, alpinistka, ki je med prvimi po vojni obiskovala najvišje alpske vršace. »Razmišljanje me je pripeljalo do ugotovitve, da je med tisoči slovenskih planincev le nekaj odstotkov vrhunskih alpinistov in nadaljnjih nekaj odstotkov tistih, ki se z alpinizmom aktivno ukvarjajo ali se zanj živo zanimajo. Vse ostalo pa so planinci, planinski popotniki in mladina. Zanje pa so moje zgodbe verjetno še vedno zanimive — saj domači hribi so še in Centralne Alpe tudi še stojijo. In tudi vrednote izpred desetletij so morda še

vedno kje v čisljih. Morda se bodo tudi komu od mladih nanovo vcepile.«

Kot pravi avtorica, njena knjiga nima nobenih alpinističnih pretenzij; je le svojevrsten odraz časa, ko stare generacije alpinistov skoro ni bilo več in ko je nova šele rasla. Knjiga, ki bo izšla prihodnje tedne ali najpozneje do začetka jeseni pri mariborski založbi Obzorja v zbirki Domače in tuje gore, je torej namenjena predvsem mladini in širokemu krogu planinskih popotnikov.

Z dovoljenjem založbe objavljamo zgodbo »Zermatt«, ki jo je za natis v Planinskem vestniku izbrala Staza Černič. (Op. ur.)

* * *

Bil je september mesec, davnega 1955. leta.

Vso pot od Pariza do Briga sem bila kot na trnih. Vso pot si nisem upala zatisniti